

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Pavli Laymann è Societate I: Theologiae Moralis
Compendiv[m] absolutissimum et in quinq[ue] libros
partitum**

Laymann, Paul

Moguntiae

6. De damno iniuste dato.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40716

1 **D**amnicatio alia est lucrosa, V. C. furtum, rapina, alia non lucrosa.

Damnicatio non lucrosa aliquando inferuntur que vlla culpe, vtpote à non capace culpe V. C. Sifans vel amens domum incendat, nauem submerge vel quia iusta causa adest damni inferendi, puta publicam vindictam. Item si domus vicini destruitur ea parte, qua nondum igne correpta, quando necessarium iudicatur, ad arcendum ignem, ne iam diffusus, maius damnum inferat. In talibus casibus nulla culpa damni refarciendi contrahitur. Nisi quod Bartholus & alij secundum æquitatem responderunt, si domus vicina destruat, ne ignis maius damnum vicinis inferat, ab omnibus communiter standum, quorum causa accidit, quia ita etiam mercium iactura statutum est.

2 Qui, nullo pacto præcedente, damnum dedit absque culpa theologica, in conscientie foro, ad illam restitutionem obligatur, secus est in foro externo, vbi actio datur ex L. Aquilia. Ex qua de damno dato ad integram eius restitutionem compelli potest. V. C. si ex ædibus aliquid eieceris, inconsultus deris, si canem alligare, candelam extinguentium claudere oblitus sis, atque exinde damnum euenerit: item si vel mancipium vel bestia dederit absque domini culpa, vt nihilominus damnum ab ipso compensandum sit, vel mancipium aut animal noxæ dandum, vnde & actio noxalis dicitur. In enim obligatio aliqua ex legum civilium constitutione, aut ex pacto antecedente tacito vel expre-

Non primum; quia leges illæ ad ciues cautiores reddendos institutæ, in eiusmodi damnis respiciunt ad omissionem cautionis, ac proinde quasi pœnales sunt, quibus hoc commune, ut ante iudicis sententiam non obligent, idq; in nostro casu patet, quia post mortem eorum, à quibus, vel in quorum domo damnum datum est, actio aduersus hæredes non tribuitur, nisi lis ante contestata fuerat, iuxta l. inde Neratius. §. hanc actionem. ff. ad l. Aquiliam.

Quod verò ad alterum attinet, suppono hic nullum pactum interuenisse: si enim interuenit, negari non potest damnificantem obligari ex culpa merè ciuili, ad quam præstandam, iuxta cuiusque contractus naturam, se tacitè ac sponte obligauit, V. C. Commodarius ad leuissimam etiam culpam; Conductor ad leuem, precariò accipiens non nisi ad latam culpam siue dolum. Non enim audiendi sunt Sotus Toletanus; qui aiunt, Contrahentem non obligari ad restituendum damnum sua culpa datum, nisi ea mortalis sit. Qua ratione omne commodandi officium intercludimus, si quidem nemo facile reperiretur, qui V. C. commodare velit, si commodarius in conscientia obligatus non sit compensare damnum, quod per eius negligentiam secluso peccato, eoque mortali illatum fuerit. Quin imo si pactum, siue expresse, siue tacitè, secundum legem aut consuetudinem loci interueniat, ut V. C. nauta, vel caupo teneatur de damno, vel iactura rerum, sine vlla sua culpa accidente per seruos suos; tunc in conscientia foro, etiam ante Iudicis sententiam obligatio orietur.

Quod si verò damnum per culpam theologiam, adeoq; formaliter iniustum datum sit, omni iure

compendium erit, quare hæc obligatio etiam ad hæredes transmittitur ante contestationem litis, secundum ius canonicum & naturale. Interuenit autem culpa theologica & proprie dicta iniuria, siue ex directo proposito absque iusta causa damnum inferas, vel perspecto inferendi periculo, actione tamen abstineas, cum posses ac deberes abstinere.

4 Qui damnum alteri inculit per culpam venialem, qui animo præcipitavit, is secluso pacto damnum resarcire debet non integrum, sed secundum proportionem culpæ.

Prior pars prob. quia altera radix, unde restituendi obligatio oritur, est iniusta acceptio vel læsio. Quæ autem per venialem iniuriam refert damnum, is iniuste lædit: Ergo resarcire debet, & quidem ut æquior sub mortali, si materia restituendi notabilis sit.

Constat enim mortaliter peccare eum, qui notabilem quantitatem ex iniustitia restituere obligatus sine iusta causa intermittit. Posterior pars prob. Cum enim iniusta damni illatio causa restituendi existat, consequens videtur, secundum quantitatem iniuriæ, tanquam causæ, oportere esse restitutionis effectum.

Interim fateor Lessij & aliorum sententiam certam & probabilem, damnificantem iniuriam venialem, ob actus imperfectionem, secluso pacto, ad nullam restitutionem teneri, propterea quod damna ex leui eiusmodi inconsideratione; quæ

cile interuenit, prouenientia, casui potius, quam culpæ adscribi soleant.

PARS